

Sbirka“ svetuje, naj bi svoje verze še bolj pilil, pri mladem pesniku ni nič čudnega.

Narodna meteorologija. Sbirka ot bŕlgarski narodni pogovorki, poslovice, pravili i predskazanija za vremeto. Stŕkmil Spas Vacov. Sofija. Cena 70 st. Str. 79+X. — Vacova „Meteorologija“ je proizvod narodnega duha in plod vsakdanjega opazovanja atmosferskih pojavov. Kdor se bavi z narodopisom, bo ŕele prav cenil to zbirko. Knjiga podaje obĕinstvu narodne pregovore, opazke, prorokovanja itd. o vremenu. — Prav bi bilo, ako bi se zaĕeli tudi drugi bolgarski narodni umotvori nabirati, zakaj v tem pogledu ne zaostajejo Bolgari za drugimi evropskimi narodi. S tem bi se zelo povzdignila bolgarska jezikoslovna in narodopisna knjiŕevnost.

D. V. Hranov: Spomeni za generala Gurko ot vremeto na osvoboditelna vojna. S portreta mu. Sofija. 1902. Str. 108. Cena 80 st. — Bolgari imajo ŕe prav malo spisov, v katerih bi bila opisana rusko-turŕka vojna, tisti veliki junaŕki boj, ki je Bolgarom prinesel svobodo in njihovo domovino prebudil k novemu, samostalnemu ŕivljenju. Dozdaj so sicer izdali nekoliko spominov, a ti so bili nepopolni. V knjigi Hranova pa imamo celotno sliko one velike in slavne dobe. Hranov se je sam udeleŕeval one vojne od zaĕetka do konca, zato je njegovo pripovedovanje tem ŕivahnejŕe in zanimivejŕe. Kdor se zanima za to dobo v bolgarski zgodovini, temu Hranovo knjigo toplo priporoĕamo.

Fr. Ŗtingl.

Ĉeŕska knjiŕevnost.

Jan Rokyta: Vidĕl jsem duŕi ŕeny... Basnĕ (1898—1901). V Praze. Nŕkladem spisovatelovŕm. Str. 144+2. Cena K 1.50. — Le-ta knjiga je zanimiv pojav resniĕne nadarjenosti in duŕe z globokimi ĕuti. Pesnik J. Rokyta (A. Ĉernŕ, urednik „Slovanskega Prĕhleda“) kaŕe v ti svoji zbirki, ki hrani prave bisere ĕeŕskega pesniŕtva, izredno poznanje ŕenske duŕe, katero nam tu predstavlja z vsem njenim ĕuvstvovanjem in hrepenenjem. V 70 dalŕŕih in kraŕŕih pesmih se bavi pesnik z veĕno novim in veĕno hvaleŕnim predmetom poezije, ki je navduŕeval pesnike vseh stoletij in vseh narodov in ki navzlic moderni emancipaĕni struji ostane vedno ŕe vir prave poezije. Nova zbirka Rokytova je knjiga ljubezni, ljubezni spiritualne, ki nima v sebi niĕesar pozemeljskega. To je pesem hrepenenja po ŕarno-krasnem fantomu, katerega sneŕnobeke peroti izginjajo v sinjih

nebnih viŕavah. Naŕemu pesniku je ljubljeno ŕensko bitje vedno le vzor, nikoli ŕenska v navadnem pomenu besede. Ŗensko bitje ni pesniku ljubljenska, temveĕ beli labud, bela breza, bela golobica, duŕa lilijina, ĕista in ŕarna. Tega ŕenskega bitja, ki ga gleda naŕ pesnik, niĕ ne teŕi, niĕ ga ne vznemirja. Venomer je „bĕlŕ, ŕsmĕvnŕ a milŕ“ in njena naloga je, tolaŕiti moŕŕ, preganjati mu ŕalostne misli in lajŕati teŕave ŕivljenja. Knjiga, ki je ŕe izŕla v drugi izdaji, bode gotovo zelo ugajala ŕenskemu spolu, zakaj v nji najde odmev svojih lastnih ĕuvstev.

V zadnjem ĕasu je izŕlo ŕe nekoliko ĕeŕskih pesniŕskih zbirk, kakor n. pr. H. Jelinkov „Konec karnevalu“, K. Tomanov „Torso ŕivota“, L. Arlethove „Pĕsnĕ Miriaminy“ in druge, ki vse spadajo k „slovstveni anarhiji“. Kake so sedaj razmere na ĕeŕskem pesniŕskem polju po veĕ nego desetletnem negovanju „visoke“ moderne umetnosti, o tem je napisal ŕe lani uniĕevalno obsodbo sam njen prejŕnji zagovornik Fr. Krejĕi. V nekem listu pravi namreĕ, da je 10 let za resniĕni slovstveni napredek popolnoma izgubljenih in da je moderna struja, katere samovlado so nekateri naivni in pretirani ljudje povzdigovali s takŕnim navduŕenjem, ŕe dovolj pokazala svojo popolno nezmoŕnost, da bi ustvarila kaj drugega nego smeŕne posnetke preĕudnih pesniŕskih ŕonglĕrjev. Veĕji del le-te eksotiĕne „poezije“ bi spadal po pravici samo v humoristiĕne ĕasnike. Zelo dobro je to „slovstveno anarhijo“ ocenil tudi slovstveni poroĕevavec „Lumĕra“ v njegovi 24. ŕt. Ocenjujoĕ najnovejŕo zbirko pesmi „Srdcovĕ eso“, ki jo je izdal neki „O.“, pravi med drugim:¹⁾ „Pri knjigi g. O. bi hotel biti filozof. Imel bi vsaj priloŕnost premiŕljevati o tem, kako je mogoĕe, da je tako slaba knjiga, kakor je „Srdcovĕ eso“ naŕla pri nas toliko zanimanja, simpatĕnega in antipatiĕnega. In vendar se razen dveh ocenjavcev strinjajo vsi v tem, da je „Srdcovĕ eso“, popolnoma ponesreĕena knjiga. A piŕe se o nji, mnogo se o nji piŕe. Iz tega uvidevamo, kako smo se ŕe naveliĕali v resnici umetniŕskih knjig, ker potrebujemo ŕe gnilih citron, ĕe hoĕemo podraŕiti svoj okus. Ĉudne razmere! Napiŕi zbirko najbolŕŕih verzov, in ako bi vse pesmi bile sami biseri, knjigo ti bodo prezirali. Toda vrzi na papir karkoli, hlini velike strasti, pluj kolofonijevo ŕveplo in ogenj, posnemaj kretanje govornikov iz malopridnih druŕb, zbujaĕ vtis, kakor da bi pisal v morfinistiĕnem ali alkoholnem deliriju

¹⁾ Te besede tu navajam zbok tega, ker so po- uĕne tudi za moderne pesnike slovenske.

— in takoj se najdejo ljudje, ki bodo videli v ti absolutni praznoti dalekosežne simbole. Ako kdo hoče danes na pesniškem polju „prodreti“, tukaj ima najboljši recept za uspeh: „Sleparstvo in mazaštvo na vsak način, in čim malopridnejše mazaštvo, tem boljše; zapomni si, mladenič, da nikoli ne boš imeniten pesnik, ako se ne naučiš narečja gostilnic in kretanja pijancev...“ Žalostne besede, a resnično označujejo velik del novejšega „leposlovja“!

Zikmund Winter: **Staré listy**. Historické novelly a studie. V Praze. Nakladatel I. Otto. 1902. (Salonní bibliotéky č. 106.) — Za pisatelja, ki bo pisal zgodovino češke književnosti iz druge polovice 19. stoletja, bode Z. Winter eden izmed najbolj zanimivih književnikov. Uvedel je v češko slovstvo svojo posebno, individualno pisavo in zlasti je zanimiv zavoljo tega, ker se v njegovi duši dozdej bojujeta kulturni zgodovinar in povestničar. Ta boj traja že dolgo in še ni končan. Včasih zmaga povestničar, včasih pa zgodovinar. A zmaga ni nikoli popolna. V Winterjevih povestih bogato kulturno-zgodovinsko gradivo udušuje prav čisto novelistično snov, in v njegovih znanstvenih delih zopet moti večkrat vednostno resnost beletrističen odstavek ali šaljiva opazka. To nasprotje opazujemo nekoliko tudi še v novi knjigi Winterjevi. Zlasti prva slika v zbirki „Krátký jeho svět“ je že lepa povest. Pisatelj v nji podaja odlomek iz staročeškega življenja, preprosto žaloigro, pri kateri ljubosumnost in gnev žaljenega soproga zahtevata kot žrtev življenje čisto nedolžnega človeka; ta je hotel ženo svojega bližnjega odvrniti od gnusnega greha. Druga povest „Proti pánům“ je izdelana neenakomerno. Izprva je pisatelj preobširen, h koncu pa malobeseden. Razen teh dveh povesti so tu še tri kulturno-zgodovinske študije. Knjiga ima vse prednosti Winterjevih spisov: zdrav, malo okoren ali iskren humor, individualno pisavo in precej arhaizmov.

K. V. Rais: **Na lepším**. Podhorský obraz. V Praze 1902. Nakladatelství Fr. Šimáčka. Cena K 5.60. — Vsebina nove Raisove knjige je kratka. Kočar Voral si s svojo pridnostjo pridela toliko premoženja, da si more kupiti večje po-

sestvo. Kot velik posestnik začne posnemati šege, navade ter tudi razvade svojih bogatih sosedov. Akotudi je „na lepším“ (na boljšem), vendar ni zadovoljen, zlasti ne s svojo preprosto zakonsko ženo. Vsled tega krene malo na stransko pot, toda zopet se vrne. Boj, katerega bojuje njegova duša, ko se mu srce odvrča od zakonske žene in se naklanja k drugi, je mojstrsko orisan, z živahnostjo, katere smo vajeni od Bourgetovega peresa. Knjiga ima 540 strani, a prepričan sem, da jo vsak čitatelj prečita v eni sapi, četudi vsebina ni bogve kako zanimiva in mikavna. Rais je tako srečen, da se mu ni treba preveč truditi, da bi napisal umetniško delo. Njemu se tvarina nekako sama ponuja, in ni mu je treba šele iskati v potu obraza; v njegovih delih vladata milina in sreča neprisiljenosti. Delo „Na lepším“ je sicer zelo mično, a vendar ne dosega cene Raisovih prejšnjih del: „Zapadlí vlastenci“ in „Západ“.

Fr. Štingl.

Iz drugih književnosti.

Slavische Chrestomathie mit Glossaren. Von dr. Erich Berneker. Strassburg. Verlag K. Trübner. 80. IX, 484. — V tej knjigi je urednik, profesor na nemškem vseučilišču v Pragi, hotel podati nemškim dijakom-slavistom pripomoček, s katerim morejo dobiti pregled čez zgodovinski razvoj slovanskih jezikov in njih sedanje etnografsko razširjenje. Zato je sprejel v knjigo ne le zglede iz živih literarnih slovanskih narečij, ampak tudi iz onih, ki so že izumrli: iz staroslovenskega in polabskega. Tu najdemo „Brižinske spomenike“ in Prešernovo „Zdravilo ljubezni“. Ta „Cvetnik“ podaja seveda bolj znanstveni zgodovinsko-jezikoslovni vpogled v slavistiko, kakor pa celoten pojem o sedanjem visokem razvoju slovanskih literatur. Zgledom iz vsakega jezika je dodal urednik slovarček dotičnih besedi. S tem je dijakom jako olajšal učenje, ker jim ni treba iskati besed po velikih in večinoma jako dragih slovarjih. Večina tekstov ima tudi naglase, kar je velike važnosti za dijake. Vsekako je ta knjiga jako praktična in se bo najbrže tudi pridno rabila.

S. V.

